ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston Milliy Pedagogika Universiteti

№1 2026

13.00.00 Pedagogika fanlari
13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
13.00.03 Maxsus pedagogika
13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohalari va bosqichlari bo'yicha)
13.00.07 Ta'limda menejment
13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
07.00.00 Tarix fanlari
19.00.00 Psixologiya fanlari
01.00.00 Fizika-matematika fanlari
02.00.00 Kimyo fanlari
03.00.00 Biologiya fanlari
09.00.00 Falsafa fanlari
10.00.00 Filologiya fanlari
11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 442 sahifa,
5-yanvar, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:
Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI
Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),dotsent
Doniyorov S. M. –"Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ
Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:
Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:
Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician
Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician
Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor
Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Shermuhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor
Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)
Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)
Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)
Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)
Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)
Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)
Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor
Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)
Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor
Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor
Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service
Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor
Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)
Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor
Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)
Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor
Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics
Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor
Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region
Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences
Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:
Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:
• Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
• Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)
Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):
• Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
• Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali
26.09.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Talabalarda tolerantlikni shakllantirish zarurati va samaradorligi 28
Bafayev Muxiddin Muxammadovich

Muhandislik grafikasi bo'yicha raqamli kompetensiyalarni shakllantirishda grafik dasturlardan foydalanish metodikasini yaratish 34
Axmatova Asila Akmaljon qizi

Investigation on the Efficacy of Pedagogical Approaches in Virtual Learning 37
Burkhonova Zarafruz Qobilovna, Makhmudov Shaxboz Muzzafarovich

The Role of Input And Interaction in Second Language Acquisition 40
Dilorom Poyonova

Muhandislik yo'nalishida kartografiya fanini integratsiyalashgan holda o'qitish 45
Kazakbayeva Muxabbat Turabayevna

Incorporation of Moocs Into the Digital Educational Framework for the Development of Professional Speech Culture 49
Kudrat-Zoda Kamola Alisherovna

Pedagogical Strategies for Enhancing Students' Creative Thinking Throughout the Learning Process 52
Makhmudova Ugiloy Baxtiyarovna

Kognitiv yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarning media savodxonligini rivojlantirish 57
Mirzayeva Mayramxon Zaynobiddinovna

Transformatsion yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarning sun'iy intellekt savodxonligini rivojlantirish 61
Mirzayeva Ziyoda Uktamjonovna

Maktabgacha yoshdagi bolalarni tanqidiy fikrlashga o'rgatish 65
Qurbonboyeva Gulnoza Mahmud qizi

An Online Service that Integrates Up-To-Date Content From Well-Known Mooc Platforms 68
Rakhimberdiyev Rustam Abdunasirovich, Abdurahmonova Osiyo Jahongirovna

The Fourth Phase of Distance Education: Integrated Technologies and Moocs 71
Rahimberdiyev Rustam Abdunasirovich, TaranenkoTatyana Viktorovna

Gamifikatsiya orqali iqtidorli o'quvchilarning o'quv motivatsiyasini oshirish 74
Rustamova Manzura Mirkamolovna, Xaytbayeva Malika Qobil qizi

Boshlang'ich ta'lim fanlarini didaktik o'yinlar orqali tushuntirish 77
Rustamova Manzura Mirkamolovna, Shomaxsudova Diyora Dilshod qizi

O'smirlar orasida alkogolizm, giyohvandlik va toksikomaniya profilaktikasi 80
Sh. F. Mustafayeva

Educational Physics Experiments: Methods and Didactic Strategies for Developing Critical Thinking in Students 85
Turayev Alimjan Bahriddinovich

The Problems of Remote Learning Technology and Global Trends in University Education Development 88
Tursunov Begzod Sherzodovich, Shukurova Madina

A Case Study of Humanities Disciplines Using Massive Open Online Courses as a Resource for Blended Learning 91
Tursunov Begzod Sherzodovich, Eshkabilov Kodirali Davlatmuratovich

Modern Education and Training Practices for Future Dentists 94
Turumova Marjona Bahodirovna

Kommunikativ yondashuv asosida nutqiy kompetensiyani shakllantirish 98
Tuxtayeva Mehriyo Shavkatovna

Maktabgacha ta'lim jarayonida mutaxassislik fanlarini o'qitishda zamonaviy pedagogik yondashuvlar: amaliy muammolar va ularning innovatsion yechimlari 102
Xabibulayeva Shaxrizoda O'ktam qizi

Maktabgacha ta'lim yo'nalishi talabalarda nutq o'stirish darslari orqali Soft Skills ko'nikmalarini rivojlantirishning nazariy pedagogik psixologik asoslari 106
Xoldarova Mubina Qudratbek qizi

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida rivojlantiruvchi muhit va uning turlari 110
Xolmirzayeva O'g'iloy Murotali qizi

Развитие компетенций студентов-биологов в изучении языков 114
Абдуллаева Нигора Курбановна

Формирование интереса и повышение эффективности школьного урока физической культуры 118
Мукимов Олим Эргашевич

Incorporation of Massive Open Online Courses Into the Higher Education Framework 122
Rakhimberdiyev Rustam Abdunasirovich, Nasrullayev Javlonbek Tal'atjonovich

Совершенствование инновационной методики социально-педагогической деятельности будущих педагогов в полилингвальной среде с использованием искусственного интеллекта 125
Хужаниязова Гузаль Юлдашевна

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kreativ faoliyatini xalq og'zaki ijodi asosida rivojlantirish 130
Abduraximova Muxabbat Allayevna

Boshlang'ich sinf matematika darslarida o'rganiladigan nostandart masalalar 133
Karimova Kunduz Ruzibayevna, Yo'ldosheva Tojigul Ulug'bek qizi

Video-marketingning iste'molchilar jalb qilinishiga ta'siri: Tiktok va Youtube misolida 138
Rustamova Ma'mura Asqar qizi

Maktabgacha yoshdagi bolalarning kognitiv jarayonlarini diagnostika qilish 141
Shorustamboyeva Shahnoza Ulug'bekovna

The use of Visualization Technology as a New Trend in Teaching the English Language 144
Tursunoy Ortiqova

Didaktik drama asosida kasbiy kompetensiyalarni shakllantirishda narrativ yondashuvning asosiy tushunchalari tahlili 149
Xolbayeva Dildora Azizovna, Sadiyeva Shaxnoza Xusanovna

Tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida biokimyo fanini o'qitishda work-based learning metodikasini qo'llash 153
Mamadaliyeva Zarina Raxmat qizi

Bo'lajak shifokorlarni tibbiy amaliyotga tayyorlash metodikasini takomillashtirish 156
Murtazayeva Nasiba Komiljonovna

Autizm spektri buzilishi bo'lgan bolalar uchun inklyuziv ta'limni tashkil etish 159
Xusnidinova Saodat

Muloqot madaniyati asosida liderlik fazilatlarini shakllantirishning samarali usullari 163
Djumayeva Dildora Isroilovna

Integrating Quizlet, Kahoot, and Padlet Into Vocabulary Instruction: An Experimental Study With Undergraduate Philology Students 167
Inoyatova Umida Boxadir kizi

Advantages and Disadvantages of Teaching Students Via Competent Based Approach in Order to Improve Their Listening and Speaking in Finland 171
Abdukhakimova Kamola Akmalovna, Rahmatova Mohijahon Ahmad qizi

Kimyo ta'limida iqlim o'zgarishlariga oid ilmiy ma'lumotlar asosida qaror qabul qilish kompetensiyasini rivojlantirish 175
Akbarova Saidaxon Rustamovna

Tibbiyot oliy ta'limida pediatriya talabalari klinik fikrlashini rivojlantirishda muammoli ta'lim metodlarining roli 180
Atadjanova Shaira Xalilovna, Umarkulov Muxtorali Islomkulovich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Individual ta'lim muhiti asosida bo'lajak maktabgacha ta'lim tarbiyachilarini kasbiy-metodik tayyorlashni takomillashtirish 185
Azamatova Dildora Shuxrat qizi

Boshlang'ich ta'lim-tarbiya tizimida raqamli ta'limni joriy etishning innovatsion yondashuvlari va samaradorlik omili 189
Babayeva Dilnoz Xaydarovna

O'qish savodxonligini oshirishda xalqaro tadqiqotlarning o'rni (PISA va PIRLS) 192
Barakayeva Shahnoza Fazliddin qizi

Yosh rahbarlarda boshqaruv stressining namoyon bo'lishi va boshqaruv faoliyatiga moslashuv muammolari: ta'lim tizimi sharoitida psixologik holat tahlili 195
Djavgarova Dilfuza Shuxrat qizi

Sun'iy intellekt va katta ma'lumotlardan foydalanish asosida oliy ta'lim muassasalarida boshqaruv samaradorligini oshirish strategiyalari 199
Duvlayeva Nozigul Xolmuxammat qizi

Enhancing English Learners' Pronunciation Through AI-Based Language Applications 203
Egamova Munisa Khakim kizi

Maktab ta'lim tizimining dars jarayonlarida elektron qo'llanmalardan samarali foydalanish 208
Kodirov Akbar Shuxratovich

Improving the Methodology of Teaching Biochemistry in Medical Higher Education Institutions Through Virtual Laboratory Tools 213
Mamadaliyeva Zarina Rakhmat kizi

O'smirlarda kommunikativ tolerantlik muammosining nazariy-metodologik asoslari 218
Mirsidikova Aziza Mirvohidovna

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining sog'lom turmush tarzini tashkil etishning nazariy asoslari 221
Muxtorova Xusnidaxon Abdug'oporovna

Improving the Theoretical and Methodological Foundations for Integrating Generative Artificial Intelligence Technologies Into English Language Teaching in Higher Education 226
Nigmatova Nozimakhon Ulugbek kizi

Maktabgacha ta'lim va oila hamkorligi: zamonaviy yondashuvlar va ilmiy asoslar 229
Omondavlatova Diyora Otabekovna

Oliy ta'lim muassasalarida iqtidorli talabalarning ilmiy va ijodiy kompetensiyalarini aniqlashga yo'naltirilgan axborot tizimini yaratish 233
Ovxunov Iqboljon Abdunabiyevich, Ro'zimatova Saidaxon Abdivoxid qizi

O'quvchilarni o'zbek xalq og'zaki ijodi namunalari vositasida vatanparvarlik ruhida tarbiyalash pedagogik muammo sifatida 237
Qodirqulov Nodirbek Hamroqul o'g'li

Oliy ta'lim tizimida talaba-qizlarning kasbiy, madaniy va kommunikativ faoliyatlarini samarali tashkil etish 242
Qurbonova G. M.

Kasbiy tayyorgarlik jarayonida refleksiv yondashuvning metodologik asoslari 245
Raxmatova Shaxnoza Oybek qizi

Inkluziv ta'limda pedagogik diagnostika: maxsus ehtiyojli o'quvchilarning o'quv yutuqlarini baholash 248
Norqobilova Rayxona Davlatovna

Maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilarining umummadaniy kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari 252
Saidova Nigora Olimovna, Jo'rayeva Nilufar Rustamjon qizi

Pedagogical Strategies for Enhancing Students' Creative Thinking Throughout the Learning Process 254
Shaymatova Aziza

Dasturiy-metodik majmuani ishlab chiqish bosqichlari hamda pedagogik talablar 259
Soliyeva Gavharoy Yodgorjon qizi

Nutq kamchiliklarini bartaraf etishda maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarda pedagogik metod va o'yinlarning samaradorligi 265
Suyarova Orzigul Sodiq qizi

Yoshlarni nikohga tayyorlashda shaxsiy omillar va psixologik yetuklik 269
To'xtamatova Nargizaxon Abdullayevna, Buranova Sevara Sa'dullayevna

O'zbekiston umumiy o'rta ta'lim tizimida rahbarlarning liderlik kompetensiyalarining hozirgi holatini diagnostika qilish 273
Taylakova Dilnoza Norbekovna, Latifova Mavjuda Xurramovna

Ta'limga o'qib tushunishni sun'iy intellekt bilan integratsiya qilish imkoniyatlari va pedagogik strategiyalari 276
Umarov Bahrom Norboyevich

Talabalar mobilligi jarayonida pedagogik qo'llab-quvvatlash mexanizmlari 281
Xabibullayev Alimardon Xidoyatillayevich

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarni tayyorlashda kompetensiyaviy yondashuvning roli va ahamiyati 286
Yo'ldosheva Iqbol Bekbo'lsin qizi

Boshlang'ich sinflarda chet tilini o'rganishning ahamiyati va undagi zamonaviy yondashuvlar 289
Yoqubjonova Mohlaroyim Abdumalik qizi

O'smir shaxsida refleksiyani shakllanishida ota-ona munosabatlarning ta'siri 292
Yulchiboyeva Dilfuza Ergashevna

Boshlang'ich ta'limda geymifikatsiya orqali til kompetentligini rivojlantirish 297
Zokirova Sohiba Muxtoraliyevna, Nurmuhammedova Dilshoda Zaynobiddin qizi

Профессиональная этика педагога высшего учебного заведения 302
Журабекова Хабиба Мадаминовна

Ortodontiyada mioterapiya: miogimnastik dentoalveolyar apparatlarni qo'llashning taqqoslama tavsifi 305
Tursunov Begzod Sherzodovich, Sayfulayeva Aziza Anvarovna

Музейная педагогика на уроках воспитания в средней школе: методика включения музейных практик в процесс обучения и воспитания подростков 308
Умрихина Виктория Игоревна

21St Century Dental Innovation Technologies: An Overview 314
Khojimurodov Burkhon Ravshanovich

Цели и задачи педагогических систем, основанных на конструктивизме в общеобразовательных школах 317
Шарипова Шаҳноза Шавкат кизи

Способы повышения мотивации учащихся при изучении русского языка 321
Эшонкулов Хамрокул Маматкулович

Yosh sportchilarda jismoniy tayyorgarlikni rivojlantirishda funksional mashqlarning ahamiyati 326
Aminov Botir Umidovich

Nutqiy faoliyatda fikr va til tizimlari 330
Axmedova Muyassar Xadimatovna

Maktabgacha yoshdagi bolalarga xorijiy tilni o'rgatish psixologiyasi 333
Axmedova Muyassar Xadimatovna, Halimova Gulasal Xamroqulovna

10–12 yoshli tennischilarda texnik tayyorgarlik samaradorligini oshirish uslubiyati 336
Axmedova Nafisa Isaxodjayevna

Bo'lajak pedagoglarda hayotiy ko'nikmalarini shakllantirish masalalarining ilmiy tadqiqi 340
Axunbabayeva Shaxnoza Shuxratovna

Musobaqa oldi bosqichida tennischilarning maxsus jismoniy sifatlarini kompleks mashqlar yordamida rivojlantirish uslubiyati 345
Azamatov Abdullo Isaxo'ja o'g'li

Maktabgacha yoshdagi bolalarda tadqiqotchilik faoliyatini rivojlantirishda zamonaviy yondashuv 349
Choriyeva Durdona Anvarovna, Po'latova Mahfuza To'lqin qizi

Xorij olimlari tadqiqotlarida mustaqillik sifatini rivojlantirishga oid yondashuvlar 354
D. A. Saliyeva

Milliy adabiyot namunalari yordamida talabalar tanqidiy tafakkurini rivojlantirishning didaktik imkoniyatlari 358
Eraliyeva Dilnoza Oybek qizi

Oliy ta'lim tizimida tyutorlik institutini rivojlantirishning dolzarb masalalari 362
Kandaxarov Zafar Ishratovich, Tajibayeva Komila Taxirjonovna

Integrating Communicative and Task-Based Approaches in English Language Teaching Within a Learner-Centered Framework 366
Madinabonu Farkhodova

Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda ijobiy munosabatlarni shakllantirish usullarining ijtimoiy-psixologik xususiyatlari 370
Mirsaitova Guzal Baxodirovna

Ta'limda sun'iy intellektdan foydalanish imkoniyatlari 373
Mamatova Dilnoza Bekpo'latovna

7-sinf biologiya kursini o'qitishda o'quvchilarning metodologik savodxonligini shakllantirish 377
Mirzayeva Nigoraxon Ibrohimjon qizi, Azimov Bekjon Ibrohimjon o'g'li

10–12 yoshli belbog'li kurashchilarini o'quv-mashg'ulot jarayonida koordinatsion qobiliyatlarni takomillashtirish 380
Mirzoqulov Sh. A.

Pedagog xodimlarning malaka-mahoratini oshirish – samaradorlik omili 384
Musurmonova Mariya Burxonovna

Maktabgacha ta'lim tashkiloti va oila hamkorligini tizimli yondashuv asosida boshqarishning pedagogik mexanizmlari 387
Muxamatova Gulmira Erkinjon qizi

Zamonaviy o'zbek tilida so'z tartibi va sintaksis xususiyatlari 392
Narimova Gulnora Abdumannonova

Ilmiy va innovatsion boshqaruv yondashuvlari orqali o'quv jarayoni samaradorligini oshirish texnologiyalari 396
Norbo'tayev Baxtiyor Abduraximovich

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida algebraik fikrlashni rivojlantirishda mental arifmetikaning o'rni va roli 400
Nurillayev Samad Safarovich, Qodirova Nilufar

Bolalarning sportga oid ta'lim-tarbiya madaniyatini shakllantirish omillari va yo'nalishlari 405
Ochilov Jonibek Abdo'xomid o'g'li, Rishad Badayev

Raqamli ta'lim jarayonida pedagoglarning AKT va media savodxonligini oshirish bo'yicha samarali metodik yondashuvlar 408
Rashidov Sherzod Abdirayimovich

Didaktik o'yinlar yordamida o'quvchilarning ona tiliga doir bilimlarini mustahkamlash 413
Raxmataliyev Sherzod

Bosh harflar ramzga aylanganda: monogrammaning zamonaviy grafik dizayndagi ahamiyati 416
Sheraliyev Sanjarbek Karimberdiyevich

Ta'limning raqamli transformatsiyasi sharoitida o'quvchilarning o'quv-biluv faoliyatini faollashtirish usullari 420
Xakimova Yoqutxon Toxirjon qizi, Tursunova Saida Soliyevna

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini tayyorlash jarayonida noverbal muloqot kompetensiyasini shakllantirish metodlari 423
Xolmo'minova Bahora Abdujalolovna

Frustratsiya holatining psixologik mohiyati va uni yengish mexanizmlari 426
Y. E. Sobirov

Maktabgacha yoshdagi bolalarga ertaklarni hikoya qilishda motiv va syujetning tarbiyaviy ahamiyati ("Pahlovon Rustam" ertagi misolida) 430
Zulayxo Nazarova, Farangiz Mardiyeva

Oliy ta'lim muassasalarining rasmiy vebsaytlari sifatini oshirishda sun'iy intellektdan neft va gaz sohasida foydalanish muammolari 433
Tajetdinova Gulnara Abatbay qizi

Развивать личностные качества учащихся на уроках географии 437
Шадиева Нигора Шариповна, Нуруллоева Нилуфар Рузимбоевна

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MAKTAB TA'LIMI SCHOOL EDUCATION ШКОЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ

OLIY TA'LIM TIZIMIDA TYUTORLIK INSTITUTINI RIVOJLANTIRISHNING DOLZARB MASALALARI

Kandaxarov Zafar Ishratovich
Tyutorlar faoliyatini muvofiqlashtirish bo'limi tyutori

Tajibayeva Komila Taxirjonovna
Tyutorlar faoliyatini muvofiqlashtirish bo'limi tyutori

Annotatsiya: Mazkur maqolada O'zbekiston oliy ta'lim tizimida tyutorlik institutini rivojlantirishning dolzarb masalalari ilmiy-nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilingan. Tadqiqot jarayonida tyutorlik institutining mohiyati, uning zamonaviy ta'lim tizimidagi o'rni hamda amaldagi holati o'rganilgan. Shuningdek, tyutorlik faoliyatini tashkil etishda mavjud muammolar, jumladan, funksional vazifalarning aniq belgilanmaganligi, tyutorlarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish zarurati, raqamli ta'lim muhitiga integratsiya darajasi hamda baholash mexanizmlarining yetarli emasligi aniqlangan. Tadqiqot natijalariga asoslanib, tyutorlik institutini takomillashtirishga qaratilgan ilmiy asoslangan taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan. Mazkur maqola oliy ta'lim tizimida ta'lim sifatini oshirish va talabalarga individual yondashuvni kuchaytirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: tyutorlik instituti, oliy ta'lim tizimi, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim, individual ta'lim trayektoriyasi, ta'lim sifati, akademik maslahat, raqamli ta'lim, kompetensiyaviy yondashuv.

Abstract: This article analyzes the urgent issues of developing the tutoring institution in the higher education system of Uzbekistan from theoretical and practical perspectives. The study examines the essence of the tutoring institution, its role in modern higher education, and its current state of implementation. In addition, existing problems in organizing tutoring activities are identified, including unclear functional responsibilities, the need to improve tutors' professional competencies, insufficient integration into the digital learning environment, and the lack of effective evaluation mechanisms. Based on the research findings, scientifically grounded recommendations aimed at improving the tutoring institution are proposed. The results of the study contribute to enhancing the quality of higher education and strengthening an individualized approach to student support.

Key words: tutoring institution, higher education system, student-centered education, individual learning trajectory, quality of education, academic advising, digital education, competency-based approach.

Аннотация: В данной статье с научно-теоретической и практической точек зрения проанализированы актуальные вопросы развития института тьюторства в системе высшего образования Республики Узбекистан. В ходе исследования изучены сущность института тьюторства, его место в современной системе образования, а также текущее состояние его функционирования. Кроме того, выявлены существующие проблемы в организации тьюторской деятельности, в частности отсутствие четко определённых функциональных обязанностей, необходимость развития профессиональных компетенций тьюторов, недостаточный уровень интеграции в цифровую образовательную среду и несовершенство механизмов оценки эффективности деятельности. На основе полученных результатов разработаны научно обоснованные предложения и рекомендации, направленные на совершенствование института тьюторства. Представленные выводы способствуют повышению качества высшего образования и усилению индивидуального подхода к обучающимся.

Ключевые слова: институт тьюторства, система высшего образования, личностно-ориентированное обучение, индивидуальная образовательная траектория, качество образования, академическое консультирование, цифровое образование, компетентностный подход.

KIRISH

Bugungi globallashuv va raqamli transformatsiya sharoitida axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) va axborot tizimlari iqtisodiyotning barcha tarmoqlarida, xususan, statistik faoliyatni tashkil etish va boshqarishda muhim ahamiyat kasb etmoqda. Raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi statistik ma'lumotlarni yig'ish, qayta ishlash, tahlil qilish va taqdim etish jarayonlarini tubdan o'zgartirib, ularning aniqligi, tezkorligi va ishonchliligini oshirish imkonini bermoqda. Shu bilan birga, statistik tizimlarda axborot texnologiyalaridan samarali foydalanish bilan bog'liq muammolar, jumladan, ma'lumotlar integratsiyasi, axborot xavfsizligi, inson omili

hamda texnik infratuzilmaning yetarli darajada rivojlanmaganligi dolzarb masalalardan biri bo'lib qolmoqda. Mazkur holat statistik faoliyatda raqamli yechimlarning ilmiy asoslangan yondashuvlar asosida joriy etilishini taqozo etadi.

Mazkur tadqiqotning asosiy maqsadi – AKT va axborot tizimlarining statistik faoliyat samaradorligiga ta'sirini nazariy jihatdan asoslash hamda ularning qo'llanilish yo'nalishlarini umumlashtirishdan iborat. Bugungi kunda O'zbekiston Respublikasida oliy ta'lim tizimini tubdan takomillashtirish, ta'lim sifati va samaradorligini oshirish, shuningdek, raqobatbardosh kadrlar tayyorlash davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Ta'lim jarayonida talabalarning individual ehtiyojlari, qobiliyatlari va kasbiy qiziqishlarini inobatga olgan holda yondashuvni ta'minlash zamonaviy oliy ta'limning muhim talablaridan biriga aylanmoqda. Shu nuqtai nazardan, tyutorlik instituti oliy ta'lim tizimida muhim pedagogik mexanizm sifatida shakllanmoqda.

So'nggi yillarda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining oliy ta'limni rivojlantirishga qaratilgan qarorlari hamda Vazirlar Mahkamasining normativ-huquqiy hujjatlarida tyutorlik faoliyatini joriy etish va rivojlantirish masalalariga alohida e'tibor qaratilmoqda. Tyutorlik instituti talabalarning akademik moslashuvi, mustaqil ta'limini tashkil etish, kasbiy yo'naltirish va shaxsiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Biroq amaliyot shuni ko'rsatmoqdaki, oliy ta'lim muassasalarida tyutorlik faoliyatini tashkil etishda bir qator muammolar mavjud. Xususan, tyutorlarning vazifalari va funksiyalarining yetarli darajada aniqlanmaganligi, ularning kasbiy kompetensiyasini oshirish mexanizmlarining sustligi, shuningdek, tyutorlik faoliyatini baholash va rag'batlantirish tizimining to'liq shakllanmaganligi ushbu institut samaradorligini pasaytirmoqda. Bundan tashqari, raqamli ta'lim sharoitida tyutorlik faoliyatini zamonaviy texnologiyalar asosida tashkil etish masalasi ham dolzarb bo'lib qolmoqda. Shu munosabat bilan, oliy ta'lim tizimida tyutorlik institutini rivojlantirishning dolzarb masalalarini ilmiy-nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilish, mavjud muammolarni aniqlash hamda ularni bartaraf etishga qaratilgan taklif va tavsiyalar ishlab chiqish mazkur tadqiqotning asosiy maqsadini tashkil etadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining iqtisodiy va statistik jarayonlarga ta'siri masalalari xorijiy va mahalliy olimlar tomonidan keng o'rganilgan. Jumladan, M. Porter raqamli texnologiyalarni raqobat ustunligini shakllantiruvchi muhim omil sifatida baholagan bo'lsa, F. Mishkin axborot tizimlarining makroiqtisodiy tahlildagi roliga alohida e'tibor qaratadi. Xalqaro tashkilotlar – Jahon banki, Xalqaro valyuta jamg'armasi va BMT Statistika bo'limi tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda raqamli statistik platformalar va ma'lumotlar almashinuvi tizimlarining davlat boshqaruvidagi ahamiyati yoritilgan. Ushbu ishlarda avtomatlashtirilgan axborot tizimlari statistik kuzatuvlar sifatini oshirishda asosiy instrument sifatida ko'rsatiladi. Mahalliy olimlar tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda esa O'zbekiston statistik tizimida raqamli texnologiyalarni joriy etish jarayonlari hamda ularning tashkiliy va uslubiy jihatlari tahlil qilingan. Biroq adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, AKTning statistik faoliyat samaradorligiga kompleks ta'siri yetarli darajada tizimli o'rganilmagan bo'lib, mazkur yo'nalish qo'shimcha ilmiy izlanishlarni talab etadi.

Tyutorlik institutining nazariy asoslari shundan iboratki, tyutorlik instituti zamonaviy ta'lim tizimida shaxsga yo'naltirilgan yondashuvni amalga oshirishning muhim pedagogik shakllaridan biri hisoblanadi. "Tyutor" atamasi lotincha tutor so'zidan kelib chiqqan bo'lib, "yo'naltiruvchi", "maslahatchi", "qo'llab-quvvatlovchi" ma'nolarini anglatadi. Ilmiy adabiyotlarda tyutorlik talabaning individual ta'lim trayektoriyasini shakllantirish, uning akademik va shaxsiy rivojlanishini ta'minlashga qaratilgan pedagogik faoliyat turi sifatida talqin etiladi. Pedagogika nazariyasida tyutorlik faoliyati shaxsga yo'naltirilgan ta'lim, kompetensiyaviy yondashuv va konstruktivistik ta'lim modeli bilan uzviy bog'liqdir. Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim konsepsiyasiga ko'ra, ta'lim jarayonining markazida talaba shaxsi, uning ehtiyojlari va qobiliyatlari turadi. Tyutor esa ushbu jarayonda talabaning o'z-o'zini rivojlantirishiga ko'maklashuvchi subyekt sifatida namoyon bo'ladi.

Kompetensiyaviy yondashuv nuqtai nazaridan tyutorlik instituti talabalarda nafaqat bilim, balki mustaqil fikrlash, muammoni hal qilish, kommunikativ va refleksiv kompetensiyalarni shakllantirishga xizmat qiladi. Tyutor talabaning o'quv faoliyatini rejalashtirish, o'z-o'zini baholash va ta'lim natijalarini tahlil qilish jarayonida muhim metodik yordam ko'rsatadi. Konstruktivistik yondashuvga ko'ra esa bilim tayyor holda berilmaydi, balki talaba tomonidan faol o'zlashtiriladi. Tyutor bu jarayonda talabaning bilimlarni mustaqil egallashiga sharoit yaratadi, muammoli vaziyatlar orqali uni izlanishga undaydi. Shu bois tyutorlik faoliyati nazoratdan ko'ra hamkorlik va maslahat modeliga asoslanadi. Tyutorlik institutining nazariy asoslari, shuningdek, akademik maslahat (academic advising), mentorlash va kouching tushunchalari bilan chambarchas bog'liqdir. Biroq tyutorlik ushbu tushunchalardan farqli ravishda talabaning butun ta'lim jarayonini tizimli ravishda qo'llab-quvvatlashga yo'naltirilgan kompleks faoliyatni ifodalaydi.

MAKTAB TA'LIMI SCHOOL EDUCATION ШКОЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqot nazariy yoʻnalishga ega boʻlib, unda empirik hisob-kitoblar va statistik modellashtirish usullaridan foydalanilmagan. Tadqiqot metodologiyasi ilmiy bilishning umumiy va maxsus usullariga asoslangan. Xususan, tahlil jarayonida mantiqiy tahlil va sintez, taqqoslash, induksiya va deduksiya, tizimli yondashuv usullaridan foydalanildi. Shuningdek, xorijiy va mahalliy ilmiy manbalarni oʻrganish asosida kontent-tahlil usuli qoʻllanildi. Tadqiqotda statistik faoliyatni raqamlashtirish jarayoni yaxlit tizim sifatida qaralib, axborot texnologiyalarining tashkiliy, texnik va funksional jihatlari oʻzaro bogʻliqlikda oʻrganildi. Ushbu metodologik yondashuv tadqiqot mavzusini chuqur va har tomonlama yoritish imkonini berdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari shuni koʻrsatadiki, AKT va axborot tizimlarining statistik faoliyatga joriy etilishi ma'lumotlarni yigʻish va qayta ishlash xarajatlarini sezilarli darajada qisqartiradi hamda inson omili bilan bogʻliq xatoliklarni kamaytiradi. Avtomatlashtirilgan statistik tizimlar real vaqt rejimida ma'lumotlar almashinuvi va monitoringni ta'minlash imkoniyatiga ega. Shuningdek, raqamli texnologiyalar statistik tahlilning sifat jihatidan yangi bosqichga chiqishiga xizmat qilib, prognozlash va strategik qarorlar qabul qilish jarayonini qoʻllab-quvvatlaydi. Biroq texnologik infratuzilmaning notekis rivojlanishi va kadrlar salohiyatining yetarli emasligi mazkur jarayonning samaradorligini cheklovchi omillar sifatida namoyon boʻlmoqda.

Tahlil natijalariga koʻra, statistik tizimlarda AKTdan foydalanish samaradorligi texnologik yechimlardan tashqari, institutsional va tashkiliy omillarga ham bevosita bogʻliq ekanligi aniqlandi. Soʻnggi yillarda Oʻzbekiston oliy ta'lim tizimida tyutorlik institutini joriy etish va rivojlantirish borasida tizimli islohotlar amalga oshirilmoqda. Xususan, 2025-yil 17-oktabrda Vazirlar Mahkamasi tomonidan "Oliy ta'lim tashkilotlarida tyutorlik faoliyatini tashkil etish tartibi toʻgʻrisidagi Nizom" tasdiqlandi. Ushbu hujjat tyutorlik faoliyatining maqsad va vazifalari, tyutorlarning huquq va majburiyatlari hamda malaka talablari kabi asosiy jihatlarni belgilab beradi. Yangi Nizomga koʻra, tyutorlik faoliyatining asosiy maqsadi – talabalarning ta'lim jarayoniga moslashuvini ta'minlash, ularning shaxsiy va kasbiy rivojlanishiga koʻmaklashish hamda individual tarzda ishlash mexanizmlarini takomillashtirishdir. Tyutorlar talabalarga ta'lim muhitiga tezroq moslashishda yordam berish, axborot va raqamli resurslardan foydalanish boʻyicha maslahatlar berish, shuningdek individual va guruh suhbatlarini tashkil etish kabi vazifalarni bajaradi. Amaldagi tizim boʻyicha har bir tyutorga 120–150 nafar talaba biriktiriladi, bu orqali ular bilan individual ishlash tizimi yoʻlga qoʻyilmoqda. Tyutorlar faoliyatini baholash uchun maxsus indikatorlar (KPI) joriy etilishi rejalashtirilgan boʻlib, bu ularning samaradorligini aniqlash va ragʻbatlantirishga xizmat qiladi.

Oʻzbekiston Respublikasi oliy ta'lim muassasalarida tyutorlarni tayyorlash va ularning malakasini oshirish boʻyicha ham chora-tadbirlar koʻrilmoqda. Ba'zi oliy ta'lim muassasalarida tyutorlar uchun oʻquv seminarlari tashkil etilib, ularning pedagogik, psixologik va metodik koʻnikmalarini mustahkamlashga e'tibor qaratilmoqda. Oʻzbekiston oliy ta'lim tizimida tyutorlik institutini joriy etish boʻyicha muayyan tashkiliy-huquqiy asoslar yaratilgan boʻlsa-da, uning amaliyotdagi samaradorligi bir qator dolzarb muammolar bilan cheklanmoqda. Ushbu muammolar tyutorlik faoliyatining mazmuni, tashkiliy mexanizmlari va metodik ta'minoti bilan bevosita bogʻliqdir. Tyutorlik faoliyatining funksional chegaralari aniq belgilanmaganligi muhim muammo hisoblanadi. Amaliyotda tyutorlar koʻpincha faqat tashkiliy va nazorat vazifalarini bajarishga yoʻnaltirilmoqda. Natijada ularning talabalarga akademik maslahat berish, kasbiy yoʻnaltirish va shaxsiy rivojlanishni qoʻllab-quvvatlash kabi asosiy vazifalari ikkinchi darajaga tushib qolmoqda. Bu holat tyutorlik institutining pedagogik mohiyatini toʻliq namoyon etishga toʻsqinlik qilmoqda.

Tyutorlarning kasbiy tayyorgarlik darajasi yetarli emasligi institut samaradorligiga salbiy ta'sir koʻrsatmoqda. Tyutorlik faoliyati yuqori darajadagi pedagogik, psixologik va kommunikativ kompetensiyalarni talab etadi. Biroq amaldagi tizimda tyutorlar uchun maxsus tayyorlov va malaka oshirish dasturlarining yetarlicha rivojlanmaganligi ularning professional imkoniyatlarini cheklab qoʻymoqda. Tyutorlik faoliyatida individual yondashuvning toʻliq ta'minlanmasligi dolzarb muammolardan biridir. Bir tyutorga biriktirilgan talabalar sonining koʻpligi individual ishlash imkoniyatini pasaytiradi. Bu esa talabalarning shaxsiy ehtiyojlari, qiziqishlari va muammolarini chuqur tahlil qilish imkoniyatini cheklaydi hamda tyutorlik faoliyatining samaradorligini pasaytiradi. Tyutorlik institutining raqamli ta'lim muhitiga yetarli darajada integratsiya qilinmaganligi ham muhim muammo sifatida namoyon boʻlmoqda. Tyutorlik jarayonida zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, elektron monitoring va tahlil vositalaridan foydalanish darajasi pastligicha qolmoqda. Bu holat talabalarning akademik rivojlanishini tizimli kuzatib borish va tahlil qilish imkoniyatlarini cheklaydi.

Tyutorlik faoliyatini baholash va ragʻbatlantirish mexanizmlarining mukammal shakllanmaganligi tyutorlarning mehnat motivatsiyasiga salbiy ta'sir koʻrsatmoqda. Tyutorlar faoliyatining samaradorligini aniqlash uchun aniq mezon va indikatorlarning mavjud emasligi ularning kasbiy faolligini oshirishga toʻsqinlik qilmoqda. Umuman olganda, mazkur muammolar tyutorlik institutining oliy ta'lim tizimidagi real imkoniyatlarini toʻliq roʻyobga chiqarishga xalaqit bermoqda. Shu bois, tyutorlik faoliyatini takomillashtirishga qaratilgan kompleks tashkiliy, metodik va texnologik choralarni amalga oshirish zarurati dolzarb boʻlib qolmoqda.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'tkazilgan tadqiqot natijalariga asoslanib, quyidagi xulosalarni chiqarish mumkin:

birinchidan, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari statistik faoliyat samaradorligini oshirishning muhim omili hisoblanadi;

ikkinchidan, raqamli statistik tizimlar ma'lumotlarning aniqligi va ishonchliligini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi;

uchinchidan, AKTni joriy etish jarayoni kompleks yondashuvni talab etadi.

Mazkur xulosalardan kelib chiqib, statistik faoliyatda raqamli texnologiyalarni rivojlantirish bo'yicha quyidagi takliflar ilgari suriladi: statistik axborot tizimlarini integratsiyalash va yagona platforma asosida rivojlantirish; soha mutaxassislarining raqamli kompetensiyalarini oshirish; axborot xavfsizligini ta'minlashga qaratilgan institutsional mexanizmlarni kuchaytirish.

Mazkur takliflarning amaliyotga tatbiq etilishi statistik faoliyat samaradorligini oshirishga hamda ilmiy asoslangan boshqaruv qarorlarini qabul qilishga xizmat qiladi. Olib borilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, O'zbekiston oliy ta'lim tizimida tyutorlik instituti talabalarning akademik moslashuvi, mustaqil ta'limini samarali tashkil etish hamda shaxsiy va kasbiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlashda muhim pedagogik mexanizm hisoblanadi. So'nggi yillarda tyutorlik faoliyatini joriy etish bo'yicha normativ-huquqiy asoslar shakllantirilgan bo'lsa-da, uning amaliy samaradorligi kutilgan darajada emasligi aniqlanmoqda. Tadqiqot natijalari tyutorlik faoliyatining mazmuni va funksiyalarining yetarli darajada aniqlanmaganligi, tyutorlarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish tizimining sustligi, shuningdek, raqamli ta'lim muhitiga integratsiya darajasining pastligi kabi muammolar mavjudligini ko'rsatdi. Bundan tashqari, tyutorlik faoliyatini baholash va rag'batlantirish mexanizmlarining yetarli darajada ishlab chiqilmaganligi ushbu institut samaradorligini cheklab qo'ymoqda.

Mazkur muammolarni bartaraf etish va tyutorlik institutini yanada rivojlantirish maqsadida quyidagi taklif va tavsiyalar ilgari suriladi:

- tyutorlik faoliyatini oliy ta'lim tizimida mustaqil pedagogik faoliyat turi sifatida aniq belgilash hamda uning funksional vazifalarini normativ hujjatlar asosida yanada takomillashtirish;
- tyutorlar uchun maxsus tayyorlov va malaka oshirish dasturlarini ishlab chiqish hamda ularni pedagogik, psixologik va kommunikativ kompetensiyalar bilan ta'minlash;
- tyutorlik faoliyatida individual yondashuvni kuchaytirish maqsadida bir tyutorga biriktiriladigan talabalar sonini optimallashtirish
- tyutorlik institutini raqamli ta'lim platformalari bilan integratsiya qilish orqali talabalarning akademik rivojlanishini monitoring qilish va tahlil qilish imkoniyatlarini kengaytirish;
- tyutorlik faoliyatining samaradorligini aniqlash uchun baholash indikatorlari (KPI) tizimini joriy etish hamda tyutorlarni moddiy va ma'naviy rag'batlantirish mexanizmlarini takomillashtirish.

Xulosa o'rnida ta'kidlash joizki, tyutorlik institutini tizimli ravishda rivojlantirish oliy ta'lim sifatini oshirish, talabalarning ta'lim jarayoniga bo'lgan motivatsiyasini kuchaytirish hamda raqobatbardosh kadrlar tayyorlashga xizmat qiladi. Shu bois, mazkur institutni rivojlantirishga qaratilgan ilmiy asoslangan yondashuvlar va amaliy choralar dolzarb ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-oktabrdagi PF–5847-son "O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi Farmoni. https://lex.uz/docs/-4545884
2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2023-yil 17-oktabrdagi 656-son qarori "Oliy ta'lim tashkilotlarida tyutorlik faoliyatini tashkil etish tartibi to'g'risida"gi Nizom. https://lex.uz/en/docs/-7774756
3. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. – T.: O'zbekiston, 2020. https://lex.uz/docs/-5013007
4. Abdurahmonov Q.X. Oliy ta'limda boshqaruv va ta'lim sifati. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2021.
5. Ishmuhamedov R.J., Abduqodirov A.A. Ta'limda innovatsion texnologiyalar. – T.: Fan va texnologiya, 2018.
6. Xodjayev B.X. Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim texnologiyalari. – Toshkent: O'qituvchi, 2019.
7. G'afforov O.G'. Oliy ta'lim tizimida tyutorlik faoliyatining pedagogik ahamiyati // Pedagogika va psixologiya. – 2022. – №3. – B. 45–49.
8. Қулматов А.А. Роль тьюторства в системе высшего образования // Высшее образование сегодня. – 2021. – №6. – С. 32–36.
9. Anderson T., Elloumi F. Theory and Practice of Online Learning. – Canada: Athabasca University, 2019.
10. OECD. Education at a Glance: Higher Education Indicators. – Paris: OECD Publishing, 2022.

13.00.00	Pedagogika fanlari
13.00.01	Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta’limotlar tarixi
13.00.02	Ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo‘yicha)
13.00.03	Maxsus pedagogika
13.00.04	Jismoniy tarbiya va sport mashg‘ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05	Kasb-hunar ta’limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06	Elektron ta’lim nazariyasi va metodikasi (ta’lim sohalari va bosqichlari bo‘yicha)
13.00.07	Ta’limda menejment
13.00.08	Maktabgacha ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09	Ijtimoiy pedagogika
07.00.00	Tarix fanlari
19.00.00	Psixologiya fanlari
01.00.00	Fizika-matematika fanlari
02.00.00	Kimyo fanlari
03.00.00	Biologiya fanlari
09.00.00	Falsafa fanlari
10.00.00	Filologiya fanlari
11.00.00	Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov
Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov
Musahhih: Alibek Zokirov
Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №1

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C–5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani 19-mavze, 17-uy.